

IZJAVA SLOVENSKE SKUPNOSTI

Na seji deželnega tajništva SSK (4. t. m.) je tajnik dr. Drago Štoka seznanil prisotne z vladnim osnutkom delegiranega dekreta, ki naj bi uresničil 8. člen osimskega sporazuma glede manjšinske zaščite, do katerega je prišel kot član deželne posvetovalne komisije o osimskih sporazumih.

Gre za dokument, ki nosi datum 15. julija in o katerem se mora izreči deželni odbor. Zdi se, da je nastal v popolni tajnosti brez posvetovanj s predstavniki slovenske manjšine in celo brez vednosti članov rimske komisije, ki je bila nalašč zato izbrana, da rešuje probleme v zvezi z globalno zaščito. Ni znano, v kolikšni meri so pri sestavi tega osnutka sodelovale stranke, ki v Rimu podpirajo Andreottijevo vlado in v katere so vključeni Slovenci.

Člani deželnega tajništva SSK so po preučitvi osnutka soglasno ocenili dokument kot neugoden in v nasprotju s pričakovanji slovenske narodnostne skupnosti v Italiji.

Zal se v tem dokumentu odražajo slutnje, na katere je opozarjala SSK že ob sprejemanju in ob ratifikaciji osimskih sporazumov, kajti kratki osnutek vsebuje samo sedem členov, omejuje se izključno na Slovence v tržaški pokrajini in kljub sklicevanju na Londonski sporazum bistveno omejuje njegovo vsebino. Od redkih določil, ki jih predvideva, so nekatera že itak uresničena, druga pa nezadovoljiva in nejasno formulirana.

Od redkih členov samo trije urejajo zahteve slovenske manjšine in se nanašajo na: rabo jezika z upravno in jurisdikcionalno oblastjo, vprašanje spremenjenih priimkov v prvotno obliko in izročitev svetoivanskega Narodnega doma družbi Dom v uporabo.

Manjka, kot rečeno, vsakršna omemba pravic Slovencev v videmski in goriški pokrajini, pri čemer ne more zadovoljiti spremna beseda ministrskega predsedstva o nadaljnjem preučevanju njihovega položaja. Za tržaško pokrajino pa je osnutek povsem pomanjkljiv, kar zadeva določila o uporabi slovenščine v izvoljenih svetih, toponomastiko, določila o šolstvu in univerzi, sredstva javnega obveščanja, podporo kulturnim ustanovam ter zaščito slovenskega ozemlja pri razvijanju in izvajanju urbanistične politike. Prav tako osnutek ne predvideva povračila škode tistim, ki so bili pod fašizmom preganjani, in ne podeljuje nobene pristojnosti deželi Furlaniji-Juljski krajini glede manjšinske problematike, kar je vse zahteval zakonski osnutek SSK in drugi osnutki o globalni zaščiti Slovencev. V tej smeri so se izrekli predstavniki raznih strank v parlamentu ob ratifikaciji osimskih sporazumov.

Osnutek torej nikakor ne uresničuje 8. čl. osimskega sporazuma, po katerem mora italijanska vlada uresničiti vsa določila, ki jih je že vseboval poseben statut priložen Londonskemu memo-

(Dalje na 7. strani)

Nesprejemljivo stališče

Dne 2. oktobra — od tega datuma nas ne loči niti mesec dni — bo potekel rok, v katerem bi morala vlada po pooblastilu, ki ga je bila sprejela ob ratifikaciji osimske pogodbe med Italijo in Jugoslavijo, izdati odloke za izvajanje že omenjene mednarodne pogodbe. Tu ne gre samo za izvajanje gospodarske vsebine pogodbe, ki je sicer zelo važna, temveč tudi za izvedbo člena 8 osimskega dogovora, po katerem je predvidena zaščita slovenske narodnostne skupnosti v Italiji.

Na zahtevo celotne slovenske manjšine v Italiji in ob podpori demokratičnih strank je ministrski predsednik Andreotti v lanskem avgustu obljubil predstavnikom slovenske narodnostne skupnosti, ki so ga bili obiskali v Rimu, da bo vlada imenovala posebno komisijo, ki bo imela nalogo, da pripravi osnutek zakona za globalno zaščito naše narodnostne skupnosti. Ta komisija je bila res ustanovljena in je bila uradno umeščena v letošnjem januarju. Naša javnost je pričakovala, da bo komisija opravila svoje delo pred potekom roka, ki je predviden za odobritev vladnih odlokov, saj se je v tem smislu izjavil tudi sam predsednik Andreotti, ko je lani v Rimu sprejel predstavnike Slovencev v Italiji.

Namesto tega pa je pred dnevi kot strela z jasnega udarila v javnost vest, da je vlada poslala na vpogled deželni upravi Furlanije-Juljske krajine odlok, ki se sicer res tiče izvajanja 8. člena osimske pogodbe, a ki zadeva le tržaške Slovence, in sicer le kot posameznike. Očitno je, da so sestavljavci tega vladnega odloka po svoje tolmačili osimsko pogodbo, se pravi, da hočejo uzakoniti le tiste, oziroma del tistih pravic, ki jih je za tržaške Slovence že predvideval poseben statut

Londonskega sporazuma. Ta pa je z ratifikacijo zadnje italijansko-jugoslovanske pogodbe prenehal veljati.

Rimski birokrati so torej mnenja, da velja »najvišja možna zaščita« slovenske narodne manjšine, o kateri govori uvod v osimsko pogodbo, le za tržaško pokrajino, se pravi za bivšo cono A Tržaškega ozemlja, na katero se je nanašal Londonski sporazum iz leta 1954.

Da tako tolmačijo osimski sporazum nekateri rimski birokrati, nam je bilo znano, saj je bilo o tem govoru na prvih sejah posebne komisije, ki jo je bila imenovala vlada. Mislili pa smo, da so birokrati svoje stališče spremenili, potem ko so slovenski člani komisije to stališče označili za nesprejemljivo, ker je v kričečem nasprotju s črko in duhom mednarodne pogodbe, kot sta jasno razvidna iz njene preambule. Takšno stališče pa je tudi v kričečem nasprotju s temeljno zahtevo, ki jo že leta in leta postavlja celotna slovenska narodnostna skupnost v Italiji, da je namreč treba odpraviti diskriminacije med slovensko manjšino, da ji je treba zagotoviti enako zaščito ne glede na pokrajino, v kateri prebiva. Slovenci v Italiji predstavljajo celoto, ne gleda na to, ali živijo v goriški, tržaški ali videmski pokrajini. Gre skratka za globalno ureitev njihovih specifičnih vprašanj.

O osnutku vladnega odloka bo še razpravljala posebna komisija deželnega sveta, narkar bo deželna vlada zavzela svoje stališče. Menimo, da tako deželni komisiji kot tudi deželni vladi ne bo težko spoznati, da je vsebina vladnega odloka nesprejemljiva in da ga mora rimska vlada umakniti ter ga temeljito popraviti.

Ustoličenje v znamenju skromnosti

Novi papež Janez Pavel I. je v nedeljo, 3. t. m., daroval pred cerkvijo sv. Petra v Rimu slovesno mašo, s čimer se je tudi uradno začelo njegovo poslanstvo. V mednarodni javnosti je zlasti prijetno odjeknila vest, da se je Janez Pavel I. odrekel kronanju in se za začetek svojega pontifikata odločil le za sveto daritev. S tem je prav gotovo hotel opozoriti, da se je katoliška Cerkev dokončno odpovedala vsaki posvetnosti, oziroma vsaki svetni oblasti in da je njen delokrog le duhovnost.

Vemo, da je marsikateri katoličan in kristjan na splošno takšna odločitev novega papeža nekoliko razočarala, ker je bil vajen ob takšnih prilikah razkošnih srednjeveških obredov, ki so vzbujali vtis mogočnosti, veličastnosti in bili hočeš nočeš znak moči in oblasti. Toda Cerkev danes deluje v povsem drugačnih razmerah kot pred desetletji ali stoletji in se mora nujno prilagoditi novim raz-

meram in zlasti novi miselnosti ljudi. Samo na ta način bo lahko z uspehom izvrševala svoje poslanstvo, ki je in ostane oznanjevanje evangelija, se pravi Božje besede.

Priznati pa je treba, da katoliška Cerkev kljub izrazitemu razkristjanjenju morda še nikdar ni v svetu uživala takšnega ugleda in imela takšno moralno avtoriteto kot danes. To dokazuje med drugim dejstvo, da so se nedeljske slovesnosti pred cerkvijo sv. Petra udeležila uradna odposlanstva nad 100 držav in mednarodnih organizacij z vsega sveta ter delegacije vseh nekatoliških Cerkva.

Svoj program — če se smemo tako izraziti — je novi papež ponovno obrazložil, ko je sprejel predstavnike uradnih delegacij. Obnosti za sestavo odbora, ki bo odgovoren za nje med Slovenci v Italiji ter svoje sile zastajajo z absolutno večino (13 glasov na 24).

dalje na 2 strani ■

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 10. septembra, ob: 8.00 Poročila; 8.15 Dobro jutro; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša; 9.45 Nediški zvon; 10.15 Vedri zvoki; 10.30 Obiščemo Gabrovec; 11.00 Poročila; 11.05 Mladinski oder: »Hči črnega gusarja«; 11.35 Nabožna glasba; 12.00 Poročila; 12.15 Glasba po željah; 13.00 Oprostite...; 13.20 Poslušajmo spet; 14.00 Kratka poročila; 15.00 Nedeljsko popoldne: lahka glasba; 19.00 Poročila.

■ PONEDELJEK, 11. septembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro, vmes Poletna beleznica; 8.00 Novice; 8.05 Prijateljsko; 9.00 Poročila; 9.05 Lahka glasba; 9.30 Tone Penko: Živalstvo Jadranskega morja; 9.45 Ritmična glasba; 10.00 Poročila; 10.05 Koncert; 10.45 Gugalnica; 11.00 Naš gorski svet (Peter Suhadolc); 11.30 Poročila; 11.35 Plošča; 12.00 Poslušali boste; 13.00 Poročila; 13.15 Ljudske pesmi; 13.35 Melodije; 14.00 Novice; 14.10 Spoznavajmo go-be (M. Čebulec); 14.20 Koncerti »Live«; 15.30 Poročila; 15.35 Uspešnice (Barbara Lapornik); 16.30 Jazz; 17.00 Poročila; 17.05 Franz Joseph Haydn: Simfonija št. 49 »La Passione«; 17.35 Glasbena panorama; 18.00 Poročila; 18.05 Po stopinjah J. V. Valvasorja; 18.20 Operna glasba; 19.00 Poročila.

■ TOREK, 12. septembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro, vmes Poletna beleznica; 8.00 Novice; 8.05 Prijateljsko; 9.00 Poročila; 9.05 Veliki orkestri; 9.30 Vinko Beličič: Prelistavanje poldavnine; 9.40 Ritmična glasba; 10.00 Poročila; 10.05 Koncert; 10.45 Gugalnica; 11.00 Žarko Petan: »Igralci«; 11.30 Poročila; 11.35 Plošča; 12.00 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.15 Zborovska glasba; 13.35 Melodije; 14.00 Novice; 14.10 Mladi na počitnicah; 14.20 Glasba; 15.30 Poročila; 15.35 Napotki za diskoteko; 16.30 Otroci, ali veste, da...; 17.00 Poročila; 17.05 150. obletnica Schubertove smrti (Magda Bizjak); 17.35 Glasbena panorama; 18.00 Poročila; 18.05 Zgodovina slovenskega gledališča; 18.20 Operna glasba; 19.00 Poročila.

■ SREDA, 13. septembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro, vmes Poletna beleznica; 8.00 Novice; 8.05 Prijateljsko; 9.00 Poročila; 9.05 Folklor; 9.30 Roža mogota (Irena Žerjal); 10.00 Koncert; 10.45 Gugalnica; 11.00 Ljudje in dogodki; 11.30 Poročila; 11.35 Plošča; 12.00 Najboljše zdravilo - smeh; 13.00 Poročila; 13.15 Naši zbori; 13.35 Melodije; 14.00 Novice; 14.10 Mladi na počitnicah; 14.20 Prijeten popoldan z vami (Majda Košuta); 15.30 Poročila; 16.30 Otroci pojo; 17.00 Poročila; 17.05 E. Bartók: Prva suita; 17.45 Glasbena panorama; 18.00 Poročila; 18.05 »Razbiti tercet«, fantazija, napisal Italo Svevo, prevedel Vinko Beličič; 19.00 Poročila.

■ ČETRTEK, 14. septembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro, vmes Poletna beleznica; 8.00 Novice; 8.05 Prijateljsko; 9.00 Poročila; 9.05 Včeraj in danes; 9.30 Govorimo o manjšinah (Ivo Jevnikar); 9.40 Glasba; 10.00 Poročila; 10.05 Koncert; 10.45 Gugalnica; 11.00 Josip Tavčar: »Nepozabni večer«; 11.30 Poročila; 11.35 Plošča; 12.00 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.15 S pevskih revij; 13.35 Melodije; 14.00 Novice; 14.10 Mladi na počitnicah; 14.20 Mladi in glasba (Bogdan Kralj); 15.30 Poročila; 15.35 Plošče za najstnike; 16.30 Odprimo knjigo pravljic; 17.00 Poročila; 17.05 M. Musorgski: Noč na Lisi gori; 17.30 Glasbena panorama; 18.00 Poročila; 18.05 Slovenska politična in socialna misel; 18.25 Operna glasba; 19.00 Poročila.

■ PETEK, 15. septembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro, vmes Poletna beleznica; 8.00 Novice; 8.05 Prijateljsko; 9.00 Poročila; 9.05 Vam ugaja jazz?; 9.30 Glasba; 10.00 Poročila; 10.05 Koncert; 10.45 Gugalnica; 11.00 Tržaške črtice Zofke Kvedrove; 11.30 Poročila; 11.35 Plošča; 12.00 Z naših festivalov; 13.00 Poročila; 13.15 Tekmovanje »C. Seghizzi« v Gorici; 13.35 Melodije; 14.00 Novice; 14.10 Mladi pisci; 14.20 Resno, a ne preresno; 15.30 Izbor novih plošč; 16.30 Na počitnicah; 17.00 Poročila; 17.05 300-letnica Vivaldijevega rojstva; 17.45 Glasbena panorama; 18.00 Poročila; 18.05 Zgodovina filma; 18.20 Operna glasba; 19.00 Poročila.

■ SOBOTA, 16. septembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro, vmes Poletna beleznica; 8.00 Novice; 8.05 Prijateljsko; 9.00 Poročila; 9.05 Z vseh koncev; 9.30 Horoskop; 9.45 Glasba; 10.00 Poročila; 10.05 Koncert; 10.30 Opera; 11.30 Poročila; 11.35 Plošča; 12.00 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.15 Tekmovanje »C. Seghizzi«; 13.35 Melodije; 14.00 Novice; 14.10 Mladi na počitnicah; 14.20 Kje so tiste stezice (Rossana Purger); 15.30 Poročila; 15.35 Glasba; 16.30 Mojstri jazz; 17.00 Poročila; 17.05 Slavnosti orkestri; 17.35 Glasbena panorama; 18.00 Poročila; 18.05 »Izumitelj ladijskega vijaka« (Ernest Adamič); 18.45 Vera in naš čas; 19.00 Poročila.

Kaj bo z gospodarskim načrtom?

V italijanskem dnevnem tisku še vedno zavzemajo veliko prostora komentarji in polemiki članki o osnutku triletnega gospodarskega programa — ki pa so ga označili z besedo »načrt«, morda zato, da bi bil komunistom in sindikatom bolj všeč — ki ga je pripravil po naročilu vlade zakladni minister Pandolfi v sodelovanju z drugimi ministri gospodarskih resorjev in gospodarskimi strokovnjaki vlade. Načrt je bil najprej predložen tajništvom strank vladne večine, nato pa tudi sindikatom, da bi se izrazili o njem in dali še sami kakšne sprejemljive predloge in popravke. Potem naj bi o njem odločal parlament, kjer pa bo lahko odobren seveda le, če ga bodo prej odobrile posamezne stranke, zlasti komunistična in socialistična in če se mu ne bodo uprli sindikati, glede na to, da je v njem predvideno varčevanje tudi glede plač in mezd.

Trenutno še ni mogoče reči, kakšno usodo bo doživel ta načrt, kajti stranke ga bodo pač zelo natanko preučile, za kar jim je potreben čas. Zdi se pa, da jim končno le ne bo preostalo drugo, kakor da ga v bistvu sprejmejo, čeprav z raznimi popravki, ker ni videti, da bi obstajale kake druge alternative.

Ustoličenje v znamenju...

(nadaljevanje s 1. strani)

nju, saj prve štiri omenjene stranke razpola Prof. Pagura je dobil mandat, da preveri možljal versko — in ne samo versko — dogajain moralnih vrednotah, ki jih katoliška Cerkve poudarja in ščiti, ter o skrbi za človeka in njegove temeljne pravice. V tej zvezi je državnik tudi opozoril, naj spoštujejo pravice manjšin.

Ker vemo, da novi papež dobro pozna tudi problematiko slovenske narodnostne skupnosti v Italiji — saj je med drugim kot patriarh v Benetkah sprejel predstavnike slovenskih vernikov in tudi osebno sodeloval pri ureditvi cerkvenih razmer v tržaški škofiji — smo prepričani, da bo tudi kot vrhovni pastir katoliške Cerkve našel čas in pobliže spremvil za pravično ureditev naših vprašanj.

druge možnosti za ozdravljenje italijanskega gospodarstva in zagotovitev zaposlenosti razen, da vse plasti nekaj žrtvujejo in tako tudi delavci in nameščenci. Seveda pa ti upravičeno zahtevajo — kar poudarjajo sindikati in delavska glasila — da bi morale biti žrtve (če se o »žrtvah« sploh lahko govori!) pravično porazdeljene in da ne bi nosili glavnega bremena varčevanja ravno delavci in nameščenci, medtem ko bi se drugi na lahko izmazali. Po drugi strani pa bi bilo spet usodno, če bi sindikati in leve stranke zaradi kakega trdovratnega vztrajanja pri obrambi oziroma nedotakljivosti kakih dosedanjih plačnih mehanizmov, kot je n.pr. premična draginjska lestvica in podobno, preprečili izvedbo načrta in bi tako Italija še nadalje drsela v gospodarsko krizo, inflacijo, brezposelnost in zastoj gospodarskih pobud, kar bi imelo na daljši rok vedno hujši učinek ter bi se »obrestovalo« v negativnem smislu.

Leve stranke in sindikati se zavedajo svoje odgovornosti, zato hočejo, kot se zdi, načrt resno in temeljito preučiti ter se šele nato odločiti zanj ali proti njemu. Vedo, da je od njihove odločitve veliko odvisno, med drugim tudi usoda sedanje vladne večine in vlade, pa tudi Italije kot napredne industrijske države v okviru Evropske skupnosti. Če bi se nadaljevalo njeno drsenje navzdol, bi to pomenilo hkrati tudi njeno oddaljevanje od Skupnega trga in izgubljanje stika z gospodarsko napredno Evropo. Prej ali slej bi se v takem primeru Italija znašla morda ne v komunizmu in sovjetskem bloku, kajti za to vendarle ne obstajajo politični, duhovni in gospodarski pogoji, pač pa v »tretjem«, nerazvitem in zaostalem svetu. Tega pa najbrž v Italiji nihče noče, razen kakšnih norcev tipa »Rdeče brigade«, še najmanj pa delavska in nameščenska plast, ki bi v takem primeru največ izgubila, da o podjetnikih niti ne govorimo.

—o—

V teku so priprave za slovensko plezavsko odpravo na Mount Everest, kot poročajo iz Ljubljane. Upati je, da ne bo spet zahtevala smrtnih žrtev, kar je pač najbolj odvisno od skrbnosti odprav in organizacije.

Upor proti diktatorju Somozi

»Božji mlini meljejo počasi, pa gvišno«, pravi star slovenski pregovor. A prav tako bi se lahko reklo, da tudi mlini ljudske nevolje meljejo počasi, a gvišno. Tako so namleli počasi precej ljudske nejevolje na dolgoletno diktaturo diktatorja Somoza v Nikaragui. »Predsednik« Anastasio Somoza smatra svojo državo, ki ima nekaj nad 2.000.000 prebivalcev in meri 139.000 kv. kilometrov, za nekako svojo zasebno državo. Vso izvršilno oblast ima on. On sam imenuje vse ministre in vlada, kakor se mu zdi. To izkorišča za osebno bogatenje in za privilegije svoje družine. Končno pa je le počilo.

Pred kratkim je izbruhnil upor, ki je močno omajal Somozovo oblast. Zaenkrat se mu ga je posrečilo zadušiti, vendar vse kaže, da je njegova avtoriteta zelo zmanjšana in da je ljudstvo minil strah pred njim, ko so prvič videli, kako zna bežati njegova »narodna gar-

da«. Začela je mladina kot povsod. Ko je diktator končno zadušil glavno gnezdo upora, je ljudstvo pomagalo mladim upornikom, da so se pravočasno umaknili in tako ušli maščevanju. Poskrilo jih je v svojih hišah in drugih skrivališčih.

Proti Somozi se je izjavila tudi vlada Združenih držav, čeprav ga je do upora podpirala. Vse kaže, da Somoza kljub začasni zmagi ne bo več dolgo užival oblasti in da se bo moral kmalu umakniti. Zanimivo je, da je narod Nikaragve narod indijansko-belih mešanec. Mešani rasi pripada 71 odstotkov prebivalstva, belcev je 14 odstotkov, črncem 8 odst. in čiste indijanske rase 4 odst., verjetno pa precej več, le da se izdajajo mnogi za mešance, ker menijo, da imajo s tem večji ugled v družbi. Uradni občevelni jezik je španščina, razširjen pa je tudi indijanski jezik čibča. Velika večina prebivalstva je katoliške vere.

Jubilej »Našega tednika«

V nedeljo, 10. t. m., bo »Naš tednik«, glasilo Narodnega sveta koroških Slovencev, obhajal pomemben jubilej, 30-letnico izhajanja. Ob tej priložnosti bo list izšel na kar 100 straneh. Med drugim bo vseboval reportaže z vsega slovenskega narodnostnega prostora. Prikazana bo namreč stvarnost v vseh slovenskih občinah, tako v republiki Sloveniji kot v zamejstvu. Ta številka lista bo poleg tega objavila intervjuje z vidnejšimi slovenskimi politikami v Sloveniji in na Koroškem.

Narodni svet koroških Slovencev bo jubilej svojega glasila proslavil s slavnostno sejo predsedstva, ki bo v soboto, 9. t. m., v hotelu »Korotan« v Sekiri ob Vrbskem jezeru. Ob tej priložnosti bo 20 oseb s Koroškega, iz Slovenije in iz Italije dobilo priznanje za posebne zasluge za obstoj in razvoj slovenske narodne skupnosti na Koroškem.

V nedeljo pa bo v Globasnici »Praznik Našega tednika«. Dopoldne bodo odprli razstavo fotografij in zamejskega tiska, nato pa se bo začel kulturni spored. Sodelovali bodo pevski zbori, folklorne skupine, tamburaši, zabavni ansambli iz Koroške, z Dunaja, iz Slovenije in Hrvaške ter iz dežele Furlanije-Juljske krajine. S Tržaškega bosta na prazniku nastopila moški pevski zbor »Igo Gruden« iz Nabrežine ter ansambel Taims z Opčin.

Našemu tedniku ob tem pomembnem jubileju iskreno čestita tudi Novi list.

—o—

NOVICE

V Libanonu se nadaljujejo spopadi med Maroniti in sirskimi četami. Kaže, da se želi Sirija preko svoje »mirovne sile« polastiti Libanona, glede na to, da se je ta država zaradi nenehnih bojov in napetosti med krščanskimi Maroniti in mohamedanskimi Druzi ter palestinskimi oboroženci in zaradi izraelskih intervencij dejansko že razkrojila.

Guverner Italijanske narodne banke (Banca d'Italia) Baffi se je izrazil proti ovrednotenju lire navzgor, ker bi pomenilo to po njegovem mnenju premočan pretres za velik italijanski izvoz na tuja tržišča. Baffi misli, da je treba biti v tem zelo previden in da se italijansko gospodarstvo v sedanjem stanju ne bi smeli izpostavljati takim sunkom.

PROSTOR MLADIH

Pogovor z Ireno Tavčar

Irena Tavčar je danes nedvomno ena najpopularnejših in najuspešnejših slovenskih športnikov v naši deželi, saj je v športu, ki ga goji že nekaj let, dosegla zelo vidne uspehe. Njeni dosežki so presegli meje slovenskega športa v Italiji, kajti Irena zadnje čase ne tekmuje samo za svoj klub, tržaški BOR, ampak je že večkrat oblekla državni dres. Predstavlja torej Italijo v svetu. V našem listu smo lani že poročali o tej športnici, zdi pa se nam prav, da jo zopet obiščemo in jo kaj vprašamo, kajti v zadnjih časih je dosegla še nekaj zavidljivih uspehov. Prav je tudi, da jo našim bralcem ponovno predstavimo.

Irena se ukvarja z za ženske nenavadnim športom, z metom diska in krogle. Stara je komaj 18 let (še nedopolnjenih), stanuje v Devinu, letos pa je z uspehom maturirala na slovenskem učiteljskem v Trstu. Igra harmoniko in poje v pevskem zboru. Njena zanimanja so torej različna.

V pogovoru, ki smo ga imeli pred dnevi z Ireno, smo jo med drugim vprašali, kakšni so njeni načrti za bodočnost, glede na to, da je letos zaključila učiteljske, in ali se morda misli posvetiti izključno športu.

Odgovor na vprašanje, je bil približno tale: »Izključno športu se ne bom posvetila, ker mislim, da to ni poklic, ki bi lahko trajal leta in leta. Kljub temu pa niti najmanj ne mislim, da bi šport opustila, saj mi je do zdaj že dal veliko zadoščenja. Še dalje se bom z njim ukvarjala, pa čeprav le na amaterski ravni. Glede bodočega poklica pa se še nisem dokončno odločila. Zelo rada bi se vpisala na šolo za logopede, ki pa je v Trstu ni. Najbližja taka šola je v Padovi.«

Obrazložila nam je tudi, s čim se pravzaprav logoped ukvarja. Njegova naloga je, da otroke uči pravilne izgovarjave glasov in samoglasnikov. Zanimiv poklic, torej. Na to šolo pa se bo Irena vpisala le, če bo dobila štipendijo, drugače bo sprejela suplenca na osnovnih šolah, če jih bo dobila, in se bo vpisala na dopolnilni enoletni tečaj na učiteljskem.

Pogovor je nato sktekel na športno področje, še posebej na njeno zadnje tekmovalno v Kanadi, v mestih Montreal in Sherbroock, kjer je predstavljala Italijo v metu krogle. Bila so to tekmovalna »under 20«, to je za šport-

nike, ki imajo manj kot 20 let. Iz vse Italije je tu bilo 60 atletov, ki so se pomerili v raznih disciplinah. Za vsako teh pa sta nastopala po dva atleta. Z Ireno je tekmovalo še dekle iz Firenc. Pomerile so se tri države: Kanada, Kuba in seveda Italija. Irena je v dveh metih dosegla najprej četrto, nato pa tretje mesto. Kroglo je vrgla najprej 11,75 m, nato pa 12,69 m. Z zadnjim metom se je torej dobro uvrstila.

Spomnili smo se nato dvoboja Italija - Španija, ki je bil julija v Bevagni pri Perugi. Tu je osvojila prvo mesto. Na to tekmovalje ji je ostal posebno lep spomin. Za Španijo je namreč nastopila Katalonka, s katero je ob podelitvi kolajn zamenjala majico. Obe sta si nekako dopovedali, da pripadata narodni manjšini. Predstavljata sicer državo, v kateri živi, a sta pripadnici narodnih manjšin.

Naše kramljanje z morda najboljšo slovensko športnico v Italiji se je zaključilo z obujanjem spominov na tekmovalje v Bevagni. Seveda se bomo v prihodnosti zopet kaj oglašili pri Ireni, kajti njeni športni uspehi se bodo nedvomno še nadaljevali in jih bo treba zabeležiti in se nanje spomniti.

a. l.

—o—

Večja trdnost italijanske lire

Na prostem zahodnem valutnem tržišču kaže lira v zadnjih tednih večjo trdnost. Njena vrednost niha v tečajih le za eno točko (1 odstotek.) To je nedvomno pripisati večji politični stabilnosti v Italiji po sporazumu petih strank o skupnem vladnem programu ter tudi sorazmernemu zatišju glede stavk.

Pač pa, kot kaže, nima nobenega učinka na vrednost oziroma trdnost lire »delovanje« Rdečih brigad. Medtem ko je njihova kriminalna aktivnost, čeprav zmanjšana, za Italijo samo še vedno stvar dnevne kronike, se zahodna tujina komaj zmeni za to in ne posveča običajnim kriminalnim podvigom rdečih brigadov nič večje pozornosti kakor drugemu kriminalu v Italiji, to se pravi, skoro nobene. Nihče ne verjame, da bi moglo nekaj desetini ali stotin miselno zmedenih in anonimnih »političnih« kriminalcev zrušiti veliko demokracijo, kot je Italija, ali predstavljati neko, čeprav še tako malo resno politično alternativo. Demokracija Zahod je trdno prepričan, da predstavljajo Rdeče brigade le neko novo »patološko« obliko kriminala, ki dejansko nima korenin v politiki, ampak v tradiciji mafije in utopičnega anarhizma 19. stoletja (morda ob podpori kake obveščevalne službe, ki ga skuša izkoristiti v svoje namene) in v premajhni učinkovitosti demokratičnih vlad v povojnem času, da bi uresničile obljubljene gospodarske in socialne (ter šolske) reforme, tako da je Italija že kar preveč zaostala za ostalo zahodno Evropo, tudi v okviru Evropske gospodarske skupnosti. Morala bi pohiteti, da jo spet dohiti in napreduje skupaj z njo, zlasti tudi gospodarsko in socialno.

Izjava Sveta slovenskih organizacij

Predsednik Sveta slovenskih organizacij dr. Damijan Pavlin nam je poslal v objavo posebno izjavo v zvezi z osnutkom vladnega odloka o izvajanju člena 8 osimskega sporazuma. Svet slovenskih organizacij ugotavlja, da ta odlok ponovno deli slovensko narodno skupnost v Italiji na različne kategorije, saj predvideva priznanje nekaterih pravic slovenski manjšini na Tržaškem, medtem ko popolnoma ignorira Slovence v goriški in videmski pokrajini. Poleg tega so pravice, ki jih osnutek predvideva za tržaško pokrajino, bolj skope od pravic, ki jih je jamčil Londonski sporazum.

Svet slovenskih organizacij — nadaljuje izjava — odločno protestira in odklanja osnutek ter poziva državljane slovenskega jezika in vso italijansko demokratično javnost, naj

odločno nastopijo zoper takšne nedemokratske in krivične namere rimske vlade. Izjava nato ugotavlja, da člani komisije, ki zaseda v Rimu in ki ima nalogo, da pripravi osnutek za globalno zaščito manjšine, niso bili seznanjeni z vsebino osnutka, ki ga je prejela deželna vlada, kar vzbuja vtis, da vlada nima čistih namenov in volje, da bi uresničila zahteve slovenske narodnostne skupnosti.

Izjava potem opozarja, da so nekatere stranke predložile parlamentu zakonske načrte o globalni zaščiti, na koncu pa takole pravi: »Demokratično reševanje tako važnih problemov zahteva, da se vlada neposredno posvetuje tudi z nepolitičnimi silami manjšine same. Samo takšen način reševanja celovito zahtev slovenske narodne skupnosti je lahko res demokratičen.«

Obraz letošnje Drage

Študijski dnevi v »Dragi« so že vrsto let pomemben in privlačen dogodek ob koncu tržaškega poletja. Čeprav so bili zdaj že tretje leto na Opčinah, ki so v mnogih pogledih prikladnejše kot odmaknjena vasica Draga, se jih še naprej drži to ime, ki je seveda dobilo že specifičen, prenešen pomen. Zdaj se nanaša vsekakor že bolj na to zborovanje slovenskih izobražencev s Tržaškega in od drugod kakor pa na idilično, a malo znano vasico tega imena.

Po predstavitvi letošnjih predavateljev v petek, 1. t. m. zvečer v »Peterlinovi dvorani« v Donizetijevi ul. 3, ki tudi že spada o obredniku Drage, se je naslednji popoldan zbralo lepo število ljudi — kakih 150 — k prvemu predavanju, ki ga je imel ekonomist, univ. profesor dr. France Bučar iz Ljubljane. V predavanju, ki je bilo najavljeno pod naslovom »Ideologija in demokracija«, je podal analizo totalitarizma, h kateremu pripelje postavljjanje ideologije na prvo mesto, namesto resničnih problemov in potreb skupnosti in spoštovanja različnih nazorov, človeške integritete posameznika in demokratičnih odnosov. Do presenetljivih podrobnosti je prikazal metode nasilja, ki se jih poslužujejo in so se jih vedno posluževali totalitarni sistemi, pa naj je šlo za religiozne ali politične. Seveda pa se je nanašalo predavanje predvsem na totalitarne sisteme moderne dobe, ki po svoji totalitarni doslednosti in izpopolnjenosti sredstev in tehnik, s katerimi razpolagajo, daleč pres-gajo vse pretekle.

Debata, ki je sledila, pa je bila sorazmerno kratka in predvsem blede in se je le od daleč vrtela okrog osnovnega problema. Morda velik del poslušavcev ni doumel predavatelja, ki je ostajal ves čas na akademski višini in se posluževal znanstvenega izražanja, čeprav ga je včasih razložil s preprostejšimi besedami, ali pa niso vedeli, kje z debato začeti. Škoda, kajti tema je

bila zelo aktualna in Bučarjevo predavanje je bilo naravnost presenečenje po svoji znanstveni kvaliteti in aktualnosti. Lahko bi bilo pomenilo osnovno in celo edino temo Drage z obširno diskusijo. Vsekakor je pomenilo višek letošnje Drage.

Pred predavanjem so bili izrečeni običajni pozdravi. V imenu predsednika deželnega odbora je pozdravil zborovavce njegov šef kabineta dr. Ricchetti, v imenu škofa pa mons. Škerl.

Po maši na prostem v nedeljo jutraj, ki jo je obhajal namesto napovedanega, a zaradi papeževga ustoličenja v Rimu zadržanega škofa Bello-mija mons. Škerl ob asistenci dveh drugih duhovnikov, je bilo na vrsti predavanje mons. Antona Ilca, duhovnika, ki že četrto stoletja živi v Bruslju kot župnik za ruske katoličane vzhodnega obreda. V predavanju z naslovom »Od poskusa totalnega uničenja do zarje novega krščanstva« je prikazal usodo ruske pravoslavne Cerkve v Sovjetski zvezi. Predavanje je bilo zanimivo, vendar pa je nekoliko motilo dejstvo, da se predavatelj zaradi dolgega bivanja v tujini in stalnega obče-vanja v ruščini le še s precejšnjo težavo izraža v slovenščini. Hiba predavanja je bila tudi v tem, da ni takorekoč niti z besedo omenil ne drugih narodov v Sovjetski zvezi, kot da je naseljena samo z Rusi, ne usode drugih ver in Cerkv. Vemo pa, da je preživljala in doživlja npr. litvanska Cerkve hudo stisko, enako razne pravoslavne in druge sekte. Predavanje je vzbudilo dolgo, razgibano in delno tudi polemično debato, zlasti v zvezi z vlogo pravoslavne Cerkve pod carističnim režimom. Morda je izvenelo vse skupaj z debato vred nekoliko prenaivno, zlasti preoptimistični zaključki s citiranjem Solženicina itd.

Popoldne bi bila morala biti na vrsti okrogla miza na temo »Ob dramatični 30-letnici: Kominform in slovenstvo«, vendar pa je dejansko ni bilo, kajti prvi, ki je dobil besedo, prof. Jože Pirjevec, je govoril skoro poldrugo uro. Njegov pos-g je bil pravo samostojno predavanje, v katerem je prikazal zgodovino in potek spora med Titom in Stalinom oz. med jugoslovansko partijo in Kominformom, za katerim je stala seveda sovjetska partija. Predavanje je bilo res zanimivo in napeto, zlasti ker je bilo tudi glasovno na višku, vendar je bilo veliko predolgo, tako da je naravnost zadušilo ne le okroglo mizo, ampak tudi diskusijo, ki bi ji bila lahko sledila. Naslednji govorniki so morali močno omejiti svoje posege, razen morda Stojana Spetiča, ki se je edini lojal-

(Dalje na 6. strani)

PRIJETNO RAZPOLOŽENJE NA »NAŠEM PRAZNIKU« V DOLINI

Od sobote do ponedeljka zvečer je trajal v Dolini »Naš praznik«, ki ga je priredila tamkajšnja sekcija Slovenske skupnosti. Raz-položenje na njem je bilo res veselo. Udeleževalo se ga je veliko ljudi, celo zadnji večer. Godba na pihala z Brega je igrala neutrudno in tako, da se niti starejši niso mogli upirati skušnjavi, da ne bi zaprosili svoje spremlje-vavke za kak valček ali tango. Ali pa so si jo poiskali.

Bilo je dobro preskrbljeno za jedajo in pijačo — odlične pečenke z grila in čevapčiči so si zaslužili vso pohvalo! — in vsi udeleženci so dobili na prsi slovensko zastavico. Tudi vreme je bilo prireditvi naklonjeno. Mnogi navzoči so glasno priznali, da si še želijo takih prireditev, da bi poživile družabnost med nami in nam vzbujale življenjsko veselje in narodno zavest ob »slovenskih vižah« in v veselih pogovorih.

V NEDELJO BO PROCESIJA NA OPČINAH

V nedeljo, 10. t. m., bo na Opčinah tradicionalna Marijina slovesnost s procesijo, ki bo šla tokrat od Marijanišča do cerkve, kjer bo za cerkvijo na prostem maša. Procesijo bo vodil škof Bellomi, pridigo pa bo imel dr. Lojze Šuštar iz Ljubljane. Zbirališče za procesijo bo na vrtu Marijanišča, začela pa se bo ob 16. uri. Peli bodo združeni pevski zbori. Pred procesijo bo s petjem sodelovala tudi mladina. Zaželjene so tudi narodne noše.

SPOMINSKA PROSLAVA V BAZOVICI

V sredo je minilo 48 let, odkar so fašisti na bazoviški gmajni ustrelili primorske junake Bidovca, Marušiča, Miloša in Valenčiča.

Ob tej obletnici je bila ob 20.30 v župni cerkvi v Bazovici maša s spominskim govorom. Odbor za proslavo bazoviških žrtev je položil vence na grob štirih junakov na pokopališču pri Sveti Ani. Osrednja spominska proslava pa bo v nedeljo ob 16. uri v Bazovici.

POPRAVEK

V zadnji številki se je vrinila v voščilo g. Avgusta Furlanu za njegovo sedemdesetletnico neprijetna tiskovna napaka zaradi zamenjave napačne vrstice pri korekturah. Pravilni tekst se glasi: »...dolgoletni upravnik knjižarne, papirnice in trgovine z devocionalijami "Fortunat", ki si je pridobil velike zasluge za prodajo in s tem za širjenje slovenskega tiska...«. Naj nam jubilat oprosti neljubo napako.

Za lepše okolje

Obelisk je najlepša razgledna točka na Tržaškem. Z njega je krasen razgled na mesto in na morje. Vendar je ta razgledna točka vse preveč zanemarjena. Trava okrog obeliska je posejana z odpadki, med katerimi je tudi vse polno steklenih črepinj, ki so lahko nevarne otrokom, katere matere iz mesta rade pripeljejo na ta kraj, da se igrajo in naučijo svežega zraka, seveda pa tudi odraslim. Poln nesnage, da vzbuja gnus, je tudi predor, ki vodi pod cesto do hotela »Obelisk«. Ali ni nihče dolžen, da bi ga pometel vsaj enkrat na teden? Če se ne motimo, je bil predor napravljen zaradi hotela oz. restavracije »Obelisk«.

Besedo kritike zasluži tudi stari daljnogled, ki je postavljen na Obelisku. Navadno ne deluje, a vsak trenutek vrže kdo vanj kovanec za 100 ali 50 lir. Tako pobere tisti, ki ga je postavil tja, vsak dan lep denar, ne da bi mogli ljudje pogledati skozi daljnogled. Potrebno bi bilo vsaj opozorilo, da je daljnogled pokvarjen, drugače diši vse skupaj po goljufiji.

—o—

V Trstu se zadnje čase pozna upad števila jugoslovanskih obiskovalcev in kupcev. Mnogi so se usmerili na Gorico in Tržič, tudi zaradi tamkajšnjih nižjih cen. Kljub temu je opaziti v Trstu, da še vedno urejajo in odpirajo nove trgovine za jeans in podobno blago, v upanju, da se bo tok jugoslovanskih kupcev spet preusmeril sem.

Umrl je inženir Miloš Kodrič

Po daljši in mučni bolezni je v nedeljo, 4. t. m. umrl znani slovenski tržaški družbeni in politični delavec inž. Miloš Kodrič. Bilo mu je komaj 50 let. Kot 16-letnega fanta so ga nacisti zaradi sodelovanja v protifašističnem gibanju odpeljali v koncentracijsko taborišče Buchenwald. Po osvoboditvi je maturiral na mariborski gimnaziji in nato študiral na fakulteti za kmetijstvo v Zagrebu in Beogradu. Diplomiral pa je na fakulteti v Sofiji, kamor se je preselil po informbirojevski resoluciji. Vsa njegova družina se je namreč leta 1948 v Trstu opredelila za Sovjetsko zvezo, oziroma za Vidalijevo strujo v KP takratnega STO-ja. Po diplomi se je vrnil v Trst, kjer je delal na družinskem posestvu, saj je znano, da ima

jo Kodričevi pri Sv. Ani eno najmodernejših vrtnarij. Ves čas je bil aktiven v komunistični partiji, v Zvezi malih posestnikov in v združnem gibanju. Po odpravi spora med Sovjetsko zvezo in Jugoslavijo je postal aktiven v okviru Slovenske kulturno - gospodarske zveze (nekaj časa je bil tudi njen podpredsednik), v Glasbeni Matici ter Kmečki zvezi. Bil je med ustanovitelji Krožka za družbena in politična vprašanja »Pinko Tomažič« in do smrti njegov predsednik.

Pokojnik je bil mirnega značaja in je zaradi svoje resnosti in poštenosti užival ugled in spoštovanje tudi pri svojih političnih nasprotnikih. Hudo prizadeti družini izrekamo globoko občuteno sožalje.

Politični pregled na Goriškem

Od junijskih volitev je preteklo že precej časa, a do danes še ni jasno, kakšna bo večina, ki bo upravljala goriško pokrajino. V tem trenutku lahko rečemo samo to, da je bil prejšnji teden izvoljen za predsednika pokrajine prof. Silvano Pagura (neodvisen na listi DC). Njegovo kandidaturo so podprle stranke DC, PSDI, PRI in SSk, komunisti in socialisti so se vzdržali, fašist je glasoval proti. Izvolitev je bila možna že ob prvem glasovanju priložnosti je govoril zlasti o duhovnih upravljanju na goriški pokrajini. Stališča strank niso dokončno znana, še zlasti potem, ko so se socialdemokrati odločili, da sestavijo odbor v Trzinu skupaj s komunisti in socialisti; krščanski demokrati so v tem oziru izrekli določene pomisleke, vendar so pota italijanskih politikov neskončna in zato ni mogoče do zadnjega trenutka podati gotove slike o teh »spreobrnjenih«. Dejstvo je, da je pri tem odločujoče tudi stališče Slovenske skupnosti, ki pogojuje vstop v pokrajinski odbor s pogajanjem na deželni ravni. Podoba je, da bo končno odločitev sprejeta, ko se bodo razjasnile zadeve za sestavo deželnega odbora. Ko bo za to znano, bomo lahko konkretnje ocenili splošen politični okvir.

Med tem so nekatere občine v goriški pokrajini že izvolile župane in odbore. Kot je bilo že omenjeno, je v Trzinu prišlo do sestave levičarskega odbora (PCI - PSI - PSDI); za župana je bil izvoljen socialist Maiani. Okrog te večine je bilo največ govora zlasti zaradi nihajočega stališča socialdemokratov, ki so se v zadnjem trenutku odločili za vstop v odbor. V Gradežu je bil izvoljen za župana poslanec Marocco (DC), odbor pa sestavljajo še republi-

kanci in socialdemokrati. V Ronkah je na zadnjih volitvah dosegla absolutno večino komunistična partija, ki je iz nerazumljivih vzrokov zavlačevala sklicanje občinskega sveta in izvolitev župana, kljub temu, da se ponša s svojo politično učinkovitostjo in druge napada zaradi zavlačevanja. Ronke so dobile svojega župana, komunist De Paceja, in odbor, ki ga sestavljajo tudi socialisti. Takoj po imenovanju pa je odbor že doživel oster napad občanov zaradi izredno visokega porasta stroškov (od 15 do 250 tisoč lir) za dobavo pitne vode. Da je to precej nepopularna odločitev upraviteljev, ni nobenega dvoma.

Svečan začetek del na mejnem prehodu pri Vrtojbi

V petek, 1. septembra, je bil pri Vrtojbi slovesen začetek gradnje mejnega prehoda. Svečanosti so se udeležili vidni predstavniki politično-družbenega življenja iz Slovenije, s tajnikom odbora za mednarodno sodelovanje pri Izvršnem svetu Marjanom Osolnikom na čelu. Izredno važnost so dali dogodku politični in gospodarski predstavniki z italijanske strani; deželo Furlanijo-Julijsko krajino je predstavljal predsednik odv. Comelli, za goriško občino je bil prisoten župan De Simone s številnimi odborniki in svetovalci, poleg teh pa še predstavniki strank in gospodarskih združenj.

Najprej je predsednik občinske skupščine

Umrl je Ivan Bidovec

Prejšnji torek so v Novi Gorici pokopali Ivana Bidovca, ki je dva dni prej umrl v sežanski bolnišnici v starosti 72 let. Pokojnik se je rodil v Trstu v znani Bidovčevi družini in je bil brat bazoviškega junaka Ferda. Po maturi na gimnaziji v Ljubljani, je obiskoval bogoslovje v Gorici in leta 1931 postal duhovnik. Fašistične oblasti so ga preganjale, tako da je bil več let konfiniran v notranjosti države. Leta 1948 je opustil duhovniški poklic ter postal profesor na gimnaziji v Novi Gorici in nato do upokojitve bil upravnik novogoriške knjižnice.

Naj počiva v miru. Svojem izrekamo globoko sožalje.

Nova Gorica, Jože Sušmelj, pozdravil prisotne in jih seznanil, da se je 30 organizacij združenega dela vključilo v skupnost za gradnjo tega prehoda, ki ga bodo predali namenu leta 1980 in povezali na obstoječe omrežje. Marjan Osolnik je v daljšem govoru poudaril važnost sodelovanja med sosednjima državama in dejal, da je začetek del na tem področju konkreten primer izvajanja osimskih sporazumov. Potem ko je omenil skupno projektiranje nekaterih važnejših struktur v tem obmejnem pasu, kot so jez pri Solkanu, gradnja cestne povezave Nove Gorice z Brdi, nova cesta na Kolovrat, skupno reševanje vprašanj vodnega gospodarstva in prihodnje odprtje prehoda na Erjavčevi cesti, je omenil težave, ki jih je bilo treba premagovati pri projektiranju, in pohvalil razumevanje za usklajevanje načrta na obeh straneh meje.

Važen poudarek je dal skupnemu sodelovanju in dejal, da »smo v preteklih letih zgradili duha in številne oblike prijateljskega sodelovanja, zasnovanega na vzajemnem spoštovanju, medsebojnem razumevanju in skupnih interesih, tako da je to sodelovanje, katerega nadalje poglobljajo osimski sporazumi, tudi širše v Evropi navajano kot primer uresničevanja helsinškega duha, načel in obveznosti, ki slede iz listine evropske konference o varnosti in sodelovanju«. Marjan Osolnik je nadalje omenil poskuse nekaterih posameznikov, ki želijo zaustaviti zgodovinski razvoj, vendar

(Dalje na 7. strani)

—o—

ŠTEVERJANSKI VESTNIK

Pred dnevi je izšla avgustovska številka števničnega Vestnika, ki je precej »vroča« — kot pravi uvodni članek. Poleg običajnih novic iz vaškega življenja so tokrat izredno zanimivi nekateri polemični zapisi, ki bi jih bilo vredno predstaviti slovenski javnosti. Ker pa je to domače glasilo, je razumljivo, da ni poznano po širšem krogu bralcev; in to je škoda, ker so v »Vestniku« premnogokrat obravnavana vprašanja, ki zanimajo vso našo javnost. V tej številki je ponatisnjen intervju s Slavkom štekarjem, bivšim občinskim svetovalec, ki je zastopal socialistično stranko; čudimo se, kako more domačin, ki dobro pozna vaše zadeve, dajati podobne izjave, in še bolj nerazumljivo je, da se časnikarju iz Slovenije ne zdi niti primerno, da preveri, če določene izjave odgovarjajo resnici.

17. tekmovanje »C. A. Seghizzi«

V veliki dvorani na trgu C. Battisti se je v nedeljo zvečer zaključilo 17. mednarodno zborovsko tekmovanje »C. A. Seghizzi«. Zaključnega koncerta se je udeležilo veliko število ljubiteljev zborovskega petja, čeprav smo v preteklosti večkrat zabeležili večji odziv; prisotni so bili tudi vidni predstavniki političnega življenja, kot predsednik dežele odv. Comelli, goriški župan in drugi.

Po kratkih besedah predsednika zbora »C. A. Seghizzi«, ki že 17 let organizira to manifestacijo, je bilo na programu nagrajevanje najboljših zborov v folklorni kategoriji. Med moškimi zbori se je na prvo mesto uvrstil zbor moravskih učiteljev, ki je bil najboljši tudi v polifoniji; med ženskimi zbori je dosegel najvišjo uvrstitev bolgarski zbor, med mešanimi pa zbor iz Budimpešte. S strogo umetniškega vidika smo imeli vtis, da je bila letošnja raven nekoliko nižja od nekaterih prejšnjih tekmovanj.

Če upoštevamo, da je v absolutnem pogledu dosegel najvišje število točk (78,66) ženski zbor »Morfova - Prokopova« iz Sofije, moramo reči, da je to ocenjevanje precej nižje od onega, ki so ga zabeležili nekateri zbori na lanskem ali pa na prejšnjih tekmovanjih, ko so določeni zbori iz Vzhodne Evrope krepko prekosili tudi 90 točk. To bi dokazovalo, da je letošnja raven tekmovanja C. A. Seghizzi precej upadla. Pri tem lahko rečemo, da so bila merila ocenjevalnih komisij letos nekoliko strožja; vsekakor je mnenje komisije

včasih tudi nepričakovano, saj so nekateri zbori upali na boljšo uvrstitev. To se je pripetilo zlasti v kategoriji polifonije, v kateri so bile določene delitve nagrad le preveč subjektivne; prav gotovo pa drži, da pride pri podobnih ocenjevanjih skoraj vedno do določenih presenečenj.

Kot že vsa leta, so se tudi na letošnjem tekmovanju najboljšo uvrstili zbori iz Vzhodne Evrope, čeprav so se dobro izkazali tudi nekateri italijanski zbori, kot na primer »Città di Parma« ali »Corradini« iz Arezza. Prijetna novost je bila letos v tem, da so bili moški zbori na splošno dosti boljši od ostalih; pri tem bi poudarili predvsem nastop zbora moravskih učiteljev, ki je dokazal visoko vokalno raven in solidno pripravo. Zanimiva je bila tudi izbira obveznih pesmi: vse skladbe so bile dela treh živčnih skladateljev iz naše dežele in so bila precej nenavadna, tako da niso vedno žela odobravanja poslušalcev.

Letošnjega tekmovanja se je udeležilo tudi več zborov iz držav, ki doslej še niso bile prisotne na tej goriški prireditvi; to nedvomno znači, da se »C. A. Seghizzi« vedno bolj uveljavlja in da postaja srečanje zares evropske širine. Prav gotovo pa je tekmovanje ne samo izreden umetniški dogodek, ampak tudi obvezno srečanje narodov, ki se vsako leto v septembru zberejo v goriškem mestu in s tem potrdijo željo po boljšem sodelovanju in ustvarjanju prijateljskega vzdušja v tem srednjeevropskem prostoru.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Izšla je druga letošnja številka revije »2000«

Nova, druga letošnja številka revije »2000« vsebuje več člankov o slovenskih narodnih manjšinah, kar je njena glavna značilnost. Dr. Pavel Apovnik s Koroškega je napisal uvodni članek »Avstrijski zakon o narodnih skupinah — korak nazaj v zaščiti narodnih skupin«; dr. Drago Štoka je prispeval članek »Današnji položaj Slovencev v Italiji«; dr. Vilko Novak piše o porabskih Slovencih pod naslovom »Doklej porabski Slovenci«; Francek Mukič, doma iz Monoštra, torej porabski Slovenec, ki pa študira v Ljubljani slavistiko, objavlja članek »Položaj in samozavest porabskih Slovencev«; Vili Stegu pa komentira pisanje nemškega tednika »Die Zeit« o slovenskem vprašanju na Koroškem in ga v bistvu zavrača kot hudo neobjektivno.

Posebno pozornost zasluži članek Iva Jevnikarja pod naslovom »Fragment o mladih«, v katerem piše o mladih na Tržaškem in Goriškem.

Z nekaterimi njegovimi mislimi se je malo težko strinjati, tembolj ker si jih je mogoče različno razlagati, npr. v predzadnjem odstavku, iz katerega dobi bravec morda nehoti vtis neke apatičnosti oziroma vdanosti v razdelitev slovenskega naroda, v podcenjevanje državnih meja v smislu modne fraze, da niso več važne, in kot da lahko kaka manjšina živi v državi drugega naroda »ravno tako polno, kot če bi živeli v matični državi, oziroma še bolj bogato... To se mi zdi nevarne iluzije, ker se s tem nekako sploh zanika — ali pa se da to tako razumeti — tragiko, ki jo pomeni pripadnost neki manjšini in ki je ravno tisto, kar žene slabiče v asimilacijo. Ta tragična plat manjšinstva namreč obstaja, je realna in ni mogoče kar tako, z nekaj lepimi besedami, preko nje. Članek Iva Jevnikarja vsekakor izziva, da bi na novo premislili stare koncepte in fraze, in spodbuja k razmišljanju, kljub svoji kratkosti morda precej bolj kot ostali članki, ki so napisani bolj previdno in stereotipno.

Končno se dotika slovenstva v tukajšnjem zametju tudi recenzija znane etnografinje dr. Zmaje Kumer o delu Pavleta Merkuja »Ljudsko izročilo Slovencev v Italiji«. ... hvaležni moramo biti piscu — pravi — da je tako prizadevno, z ljubeznijo in strokovnim znanjem rešil in ohranil del slovenskega ljudskega izročila, ki bi bilo brez njegove vneme za zmeraj izgubljeno ... «.

Kakor je prvi del nove številke revije »2000« posvečen slovenskim manjšinam, tako je drugi del v veliki meri posvečen Edvardu Kocbeku. Morda bi lahko rekli, da je skušala ta krščanska kulturna revija s tem nekako popraviti vtis, češ da je slovenska javnost krščanskega svetovnega nazora doslej preveč hladno in z molkom sprejela dve knjigi Kocbekovih zbranih pesmi. V tej številki revije »2000« se ukvarjajo s Kocbekovim delom in mišljenjem kar trije in sicer Peter Kovačič-Peršin, Jurij Fikfak in Nace Polajnar.

Peter Kovačič-Peršin objavlja precej obširno razmišljanje pod naslovom »Razsežnosti in meje Kocbekovega predvojnega mišljenja«. Naslov veliko obeta, vendar nas avtor razočara — če ne bo popravi tega vtisa v nadaljevanju, kajti spis se bo nadaljeval v prihodnji številki. Razočara nas zato, ker ga zanima samo tisto, kar razodeva Kocbekov svetovni nazor, njegovo metafizično izhodišče, njegova krščansko-revolucionarna vitalnost, njegovo pojmovanje »obnovitve celotnega človeka«, njegovi

filozofski aksiomi, npr. »Oseba je središče življenja«, njegovo pojmovanje kulture in odnosa med kulturo in osebo, njegov personalizem, kratkoma Kocbekov duhovni svet, njegova filozofija. Vsaj v tem prvem delu razprave pa se niti ne dotakne Kocbekovega mišljenja, v kolikor se je nanašalo na konkretne stvari in zlasti na tedanjo slovensko resničnost, na slovensko politično in družbeno stvarnost, na njegovo konkretno delovanje, na njegovo literarno in uredniško dejavnost, kajti mišljenje ljudi in tako tudi Kocbekovo se ne izraža samo na duhovni ravni, ampak tudi in še predvsem v dejanjih. Da je Kocbek sam tako mislil in da je kljub svojemu prirojenemu nagnjenju k abstraktnemu in k duhovnemu pravilno doumel, da se kaže mišljenje predvsem v dejanjih, dokazuje že značilno ime njegove danes že legendarne revije »Dejanje«. Ne »Duh«, ne »Misel«, ne »Volja«, ampak »Dejanje«.

Jurij Fikfak v kratkem recenzijem eseu bolj na splošno ocenjuje Kocbekove zbrane pesmi in določa njihove značilnosti, medtem ko Nace Polajnar malo več govori o Kocbekovi, »ta trenutek — kot pravi — že ne več čisto novi knjigi Krogi navznoter« in o drugih Kocbekovih potpisnih spisih. Lep je tale Polajnarjev stavek oziroma misel: »Njegova potepanja niso bila le priložnosti za širjenje lastnega obzorja in le želja po spoznavanju novih

svetov in ljudi, bila so obenem lepa priložnost za vračanje k sebi, kamor se verjetno človek v takih situacijah še raje vrača«.

Prostor nam ne dopušča, da bi se kritično ustavili tudi pri razpravi Toneta Stresa »Znanstveni ali etični socializem?« (Razmišljanje ob knjigi Vojana Rusa »Etika in socializem«), čeprav bi to zasluzila, ali ob eseju Vilija Steguja o Simoni Weil, kjer pa nas dregne v oči jezikovno nedopustni naslov »Simone Weil, mislec konkretnega in absolutnega«, kajti če že ni mogel najti ženske oblike za »misleca«, bi bil lahko vsaj spremenil naslov in mu našel kako bolj slovensko obliko. Objavljena sta tudi dva odlomka iz del Simone Weil. Franc Zupet-Krištof pa komentira v daljšem eseju veliki karton »Mučenje« Karle Bulovčeve-Mrakove. Karel Brišnik ocenjuje knjigo »Igre svetá«, ki prinaša sedem tragedij Ivana Mraka, Nace Polajnar piše o novem Bergmanovem filmu, Alojz Peterle pa o prevodu Machovčeve knjige »Jezus za ateiste«. Na koncu najdemo še jedek, polemičen zapis Jolke Milič proti banalnostim v knjigah Pavleta Zidarja, pri čemer polemizira tudi z njegovim zagovornikom Stegujem.

—o—

Izšla je nova številka revije »Integral«, ki je posvečena praškim dogodkom avgusta 1968.

V Trst je prispela nova številka revije »Le livre slovène«, posvečena medvojnemu odporniškemu gibanju v Sloveniji, kot se je izražalo v literaturi in umetnostih. Med številnimi drugimi je v francoščino prevedenih tudi več pesmi Edvarda Kocbeka in Jožeta Udoviča.

Izšla je sedma številka mesečnika »Knjiga 78«. Dobi se v Tržaški knjigarni.

Obraz letošnje Drage

(Nadaljevanje s 4. strani)

no držal časa dvajset minut, kolikor jih je bilo prvotno določeno za vsak referat.

Prof. Maks Šah je še uspel navesti najvažnejše podatke o upadanju števila učencev v slovenskih šolah na Tržaškem in Goriškem, kar je pripisal posledicam razkola in pritisku italijanskega vodstva tedanje komunistične partije, a dr. Zorko Harej, ki je imel namen prikazati posledice spora za slovensko kulturno življenje (npr. kar zadeva usodo prosvetnih društev) in za slovensko politično življenje na Tržaškem in Goriškem, se je moral močno omejiti in izpustiti menda polovico referata. Kljub temu so trajali vsi štirje posegi kar tri ure in so tako utrudili poslušavce, ki so sicer vztrajali zaradi aktualnosti teme, da diskusije po krajšem premoru skoro ni bilo, razen ponovnih krajših odgovorov udeležencev okrogle mize drug drugemu in redkim diskutantom. Med temi je bil bolj zapažen in pomembnejši le poseg Borisa Pahorja, ki je ponovno opozoril na pogubnost lažnega in slabo razumljenega internacionalizma za Slovence in spet polemično obtožil tiste, ki so krivi zanj. Stojan Spetič je v svojih posegih priznal zmotnost stalinističnega pojmovanja enotnosti delavskega oziroma komunističnega gibanja in naglasil, da je od tedaj že jasno zmagalo načelo samostojnih in zato tudi različnih poti v socializem oz. komunizem.

»Okroglo mizo« se tako lahko označi za ponesrečeno in s tem je bila izgubljena lepa priložnost za zanimivo in aktualno diskusijo, ki bi bila razčistila to vprašanje, kolikor zadeva našo bližnjo zgodovino in tudi še sedanjost. Očitno je zadeva zdrknila organizatorjem iz rok, predvsem po krivdi premajhne odločnosti pri določanju časa za

posamezne govornike, pa tudi jasnosti v pojmovanju »okrogle mize«. Res, da je bilo predavanje prof. Pirjevca izredno zanimivo in dramatično, toda v bistvu je bilo odveč, kajti predpostavljalo se je, da bi morala biti zgodovina spora vsem že znana. Od okrogle mize in diskusije se je pričakovalo, da bo obravnavala predvsem posledice spora pri nas in kulturno ter politično opustošenje, ki ga je povzročil tu, ter kako te posledice odpravljati — o tem bi bilo lahko prišlo do res zanimive debate, zlasti zaradi navzočnosti Stojana Spetiča kot predstavnika slovenskih voditeljev, pripadnikov in volivcev KPI na Tržaškem. Zadostovali bi bili tudi samo nekateri, zgoščeni statistični podatki o upadu slovenskega šolstva in prosvetnega delovanja v tistem času, a z obširnejšim orisom političnih posledic. Taka priložnost za plodno in odkrito diskusijo se morda ne bo nikoli več ponudila. škoda, ker je najavljena okrogla miza o tej temi privabila res lepo število ljudi, morda blizu 250.

Vreme pa je bilo zborovanju izredno naklonjeno: oba dni je sijalo prijazno, toplo septembrsko sonce. Vsem pa je bilo žal, ko so se razhajali, da traja Draga tako malo časa, kar premalo. Med navzočimi so bili nenavadno številni gostje iz Amerike in dva ali trije celo iz Avstralije. Številni so prišli tudi z onstran meje.

—o—

V OCENO SMO PREJELI

»Naša luč«, 1978, št. 7, Celovec.

»Glas slovenske kulturne akcije«, marec-april 1978, Buenos Aires.

»Le livre slovène«, No. 3/4, 1977. Ljubljana.

»Cerkev v sedanjem svetu«, 7-8.

Svečan začetek...

(nadaljevanje s 5. strani)

je danes nujno, da se te sile izolirajo. »Z zaupanjem zremo v bodočnost, saj iz tega sodelovanja stalno izhajajo številne nove pobude in akcije, ki to že trasirano pot nadalje razvijajo in utemeljujejo v skupnem interesu«, je zaključil slavnostni govornik.

Goriški župan De Simone je tudi govoril o premaganih težavah, kar je bilo mogoče doseči samo s skupnim sodelovanjem. Izrazil je zadovoljstvo, da se tudi na jugoslovanski strani začnejo dela za boljše prometne zveze, kar bo v interesu obeh skupnosti. Poudaril pa je važno vlogo, ki jo na tem področju igrata obe Gorici, in zaključil z željo, da bi se sodelovanje še okrepilo, saj se danes postavljajo temelji za mirno bodočnost, ki je Evropi lahko za zgled.

O boljši bodočnosti in skupnih naporih za ustvarjanje mirnega sožitja ob meji je govoril tudi predsednik dežele odv. Antonio Comelli, ki je pohvalil stike med obema Goricama in jih dal za zgled drugim obmejnim krajem.

Ob zaključku je arh. Tomaž Vuga orisal značilnosti novega mejnega prehoda, ki se bo uskladi z mejnim prehodom v Štandrežu; nato so s traktorjem potegnili simbolično traso bodoče avtoceste, ki bo povezovala Gorico s Postojno preko vipavske doline.

—O—

Zelo slabo začenja letošnje jugoslovansko nogometno prvenstvo ljubljanska »Olimpija«. V petih tekmah je doživela pet porazov, tudi na domačem igrišču. Seveda je na zadnjem mestu. Zdi se, da v slovenskem nogometu in zlasti še pri »Olimpiji« nekaj ni v redu in bi bilo treba stvari razčistiti,

Izjava Slovenske skupnosti

■ nadaljevanje s 1. strani

randumu; še najmanj pa je v skladu z uvodom osimskega sporazuma, ki obvezuje podpisnici, da se pri manjšinski zaščiti držita načela največjega možnega varstva pripadnikov manjšin.

Deželno tajništvo SSK iz zgoraj omenjenih razlogov odločno odklanja ta osnutek, postavlja zahtevo, da se bistveno spremeni na podlagi zahtev manjšine, nadalje zahteva, da vlada pri svojem obravnavanju manjšine upošteva delo in mnenje komisije, ki jo je sama postavila, ter apelira na stranke, ki omogočajo življenje sedanjih vladi in predstavljajo tudi Slovence, da odločno nastopijo za popravilo izdanega osnutka.

Novice

Ameriški predsednik Carter je sklenil ustanoviti posebno komisijo, ki bo raziskovala vzroke lakote in nezadostne prehrane na svetu. Komisija bo morala do junija leta 1980 pripraviti izčrpno poročilo, iz katerega naj bi bilo razvidno, kaj vse lahko naredijo Združene države za odpravo lakote na svetu.

Dolar še vedno pada, vendar pa menijo finančni strokovnjaki, da je ta kriza dolarja samo začasna in nekoliko umetno povzročena ter da se bo prej ali slej, verjetno pa že v bližnji prihodnosti popravil na staro vrednost, že zaradi tega, ker je zunaj Evrope še vedno najbolj cenjena in najtrdnjša valuta, za kar jamči tudi samo ameriško gospodarstvo.

S TRŽAŠKEGA

RAZISKOVAVEC SLOVENSKEGA ZADRUŽNIŠTVA

Te dni se mudi v našem mestu v družbi žene in najmlajše hčere univ. profesor Rudolf Čuješ iz Antagonisha na Novi Scotii (Kanada). Poleg obiska študijskih dni v Dragi je porabil priložnost za zbiranje študijskega gradiva o slovenskem združništvu, kar spada v njegovo sociološko stroko. Kot znano, ima slovensko združništvo izredno lepo tradicijo, merjeno tudi z mednarodnim merilom.

—O—

PRISRČNA VOŠČILA

V soboto si bosta v repentabski cerkvi obljubila večno zvestobo Edi Čermelj in Mirella Mollicone. Člani tržaške verske skupine in ostali prijatelji jima voščijo vse dobro na novi življenjski poti.

V nedeljo bosta sklenila zakonsko zvezo Marijan Štrajn in Luciana Benedetti. Vso srečo jima voščijo članice in člani skavtske organizacije, v kateri sta oba sodelovala, ter ostali prijatelji.

Voščilom se pridružuje Novi list.

—O—

Ministrski predsednik Andreotti je bil v torek in sredo na uradnem obisku v Španiji. S španskim kolegom Suarezom sta razpravljala o vprašanih v zvezi z vstopom Španije v Evropsko gospodarsko skupnost in o boju proti terorizmu. V sredo je sprejel Andreottija kralj Juan Carlos.

Analiza terorizma v Italiji

GIORGIO BOCCA - Prevedel D. L. 2

II.

Svet podjetij in tovarn prav gotovo more izraziti, čeprav po svoje, akcijske skupine, ki so po svoji izvežbanosti in kulturi sposobnejše od sovražnih birokratskih skupin. Rdeči brigadist nikakor ni nepismeni pastir ne neapeljski huligan ali toskanski bandit ali kaka tipična figura ljudskega upornika; rdeči brigadist je otrok industrijske civilizacije, ki je med drugim podedoval vso teoretično in praktično pripravo vsedržavnega in mednarodnega delavskega gibanja. Pravila o tajnosti, orožju in stanovanjih, ki jih naši listi tu pa tam objavljajo z občudovanjem vzbujajočimi komentarji, so pregledana in posodobljena pravila, ki sta jih Vittorio Vidali in Pietro Secchia poznala že leta 1921 ali približno v tistem razdobju. Akciji v ulici Fani je prav gotovo botrovala izredna sreča: ni bilo nobenega prometnega zastoja, nobenega ali skoraj nobenega odpora s strani spremstva, nobene napake pri streljanju. Toda sreča je lahko le posledica, kajti akcija je bila izvedena v najboljših pogojih, se pravi v pogojih, na katere so čakali dneve in dneve. Kar zadeva izvežbanost v streljanju, ne bi smelo več biti nobenega dvoma: rdeče brigade razpolagajo z nekaterimi odličnimi strelci in z odličnim orožjem.

Ugrabitev Alda Mora pa je prav gotovo

tudi politično dejanje, je epizoda tistega političnega pojava, ki mu pravimo terorizem. Francoski politolog Maurice Duverger je naredil, kot vse kaže, eno najzanimivejših analiz. Če jemljemo v poštev industrijsko razvite države — je opozoril — ugotovimo, da je terorizem navzoč v treh državah: v Italiji, Nemčiji in na Japonskem, se pravi v treh bivših fašističnih državah. Gre le za golo naključje? Duverger ni tega mnenja, saj misli, da je fašistična preteklost imela svojo težo, zlasti kar zadeva gospodarski razvoj, ki so ga tri premagane države usmerjale revanšistično, z naglico, ostrino in padci, kar je pustilo za seboj določene posledice.

V analizo ega Fracoza lahko podvomimo kajti tako skladna in tako jasno načrtana zgodovina nas ne more prepričati. Prav gotovo pa drži druga njegova trditve: v Nemčiji in na Japonskem terorizem upada, ker se mu upira država. V Italiji pa narašča, ker država ne obstaja. Namesto države obstajajo korporacije, centri oblasti, združena (nekatera teh so parazitska kot na primer mafija, druga so produktivna kot na primer FIAT, spet druga so birokratska, kot na primer določene ustanove, ministrstva ali sindikati, ali so dobrodelnega značaja). Končno imamo teroristične ustanove. Moč rdečih brigad je namreč v tem, da se lahko

skoraj svobodno gibljejo med raznimi korporacijami in centri oblasti, toda kadar merijo na samo srce države, ga ne najdejo, ker ne obstaja, kajti organ oblasti oziroma skupek oblasvenih organizmov je nadomestilo spontano ravnesje, ki se stalno spreminja pod vplivom teže posameznih korporacij.

V političnem pogledu je pojav rdečih brigad, rdečega terorizma — ne vemo ali za našo srečo ali za našo nesrečo — zelo protisloven. Združene države, Anglija in sama Francija se od Italije ne razlikujejo toliko po kvantiteti nasilja, saj je nasilje v Združenih državah in morda tudi v Veliki Britaniji večje. Razlika obstoji v tem, da se nasilje v tistih državah izraža na individualni ali zločinski ravni, ker gre za zločinski ali anarhičen ali vitalističen odgovor na frustracije ali težave življenja v družbi; v Italiji pa nasilje teži po tem, da se institucionalizira v Cerkev ali v ideološko stranko, v mafijo ali v oboroženo stranko. Močno je čutili dediščino vulgarnega leninizma; po več kot 30-letnem leninističnem pridiganju o množicah in po 50-letnem leninističnem pridiganju o eliti Komunistična partija ni mogla upati, da bo lahko prešla k pragmatizmu in pluralizmu, ne da bi pustila za seboj močne sledove ideologizma. Skrajna levica, z rdečimi brigadami vred, se zateka k marks-leninizmu in večkrat k začetnemu komunizmu ne samo zaradi ljubezni do ideološke matice, temveč tudi zato, ker nikakor ne pozna kapitalistične ali reformistične alternative.

(Dalje)

KNUT HAMSUN POTEPUHI

Poslovenil Oton Župančič 16

»To ve sam ljubi Bog,« je odgovorila ženska.

»Ti menda tudi veš. Saj kaj piše?«

»Ne, piše pa ne. Nič ni pisal.«

Avgust se je plosnil po kolenu: »Nič ni pisal? Potem pa še tega ne veš, ali je prišel do Amerike?«

»To pa, v Novem Yorku je stopil na suho.«

»In potem izginil?«

Ženska ni odgovorila.

Edevartu je srce krvavelo od sočutja, stal je pred nečim, česar ni razumel, pred usodo, pred križem, čisto tuje vrste. Ta ženska je imela takole, pet, šestindvajset let, bilo je nekaj ljubeznivega na njej, morda ne ljubeznivega, temveč nežnega, to je bilo v njeni sklonjeni glavi, imela je ponižne oči. Kod se klati mož, ali je sploh kje? Ob čem živi žena? V izbi so stale statve, po stenah in okrog po naslonih od stolov je visela raznobarna preja, vse reči v izbi so bile nepleskane. Edevart je sedel in si zdaj pa zdaj omočil ustnice, bil je vse prej nego ravnodušen in hladan, v njem je trepetalo, morda od ponižnosti, morda od zaljubljenosti, nekaj sladkega.

Avgust ni imel več kaj vprašati, vstal je in stopil proti vratom. Edevart je šel zadnji iz izbe, ženska je šla tik za njim in rekla zunaj na hodniku: »Tako, hvala ti in čast, ki si vse to storil! Kako ti je ime?«

Edevart presenečen: »Meni? Ah — Edevart mi je ime! In tebi?«

»Loviza Magreta Doppen.«

»Da, jaz se pišem za Edevarta Andreasena,« je rekel. »Zbogom, pa zdrava ostani!«

Ah, ta mladost! Nista si podala roke, oba sta gledala v tla in šepetala kakor tatovi...

»Ali si jo poljubil?« je vprašal pozneje Avgust.

Edevart je trenutek pomolčal, nato se je moral pokazati bolj moškega, nego je bil, in se temu porednemu vprašanju zasmeljati: »Ne, ni hotela,« je odgovoril. — »Ni hotela? To bi bil moral biti jaz namesto tebe!« je rekel Avgust.

Toda Edevart je začutil, da se je v njem raztrgala nekaka slika, nekaka mavrica.

Takoj je moral misliti na druge reči, jahto je prignalo precj h kraju in morali so jo zopet izvesti iz zaliva. Skupaj s Teodorjem je na vse kriplje veslal z obrazom, obrnjenim proti hišam, ves čas je videl mlado ženo pred hišo, ni ganila roke, da bi bila zamahnila — nemara, ker sta bila dva v čolnu.

Nato so odjadrali.

»Ti predrti reč ti, kako nas je ta ovca zamudila!« je rekel brodar Avgust. »Zdaj ne moremo pristati v Trondhjemu.«

»Ne, pa kaj bi tam?«

»Marsikaj. Ampak ustavimo se v Kristiansundu, saj nam je ob poti.«

Edevart je vprašal: »Kaj misliš, kje neki je njen mož?«

»Njen mož? I, najbrže jo je popihal ali so ga pa ubili, nič drugega.«

»Ali ti gre v glavo, zakaj jo je doletela taka nesreča?«

»Kako? Kaj pa moremo mi ljudje presoditi? Bila je lepa ženska, in prav zadovoljen sem, da sem vzel oba svoja moža s seboj in ji rešil ovco. Pa nikar ne misli, da nisem videl že lepših v svojem življenju, na morju in na kopnem.«

Edevart užaljen: »Kakor že, bila je dosti lepša od Mattee.«

»Kaj — o, ta!« Avgust se je zasmeljal in zmajal z glavo: »E, ta ti je bila tica! Rad bi vedel, kje je. Da bi jo le imel zdaj v pesteh, Bog ve, da bi čutila! Ampak želim ji srečno pot, jaz je vendarle ne bi bil maral.«

V Kristiansundu so se ustavili. Avgust je stopil v mesto in si kupil lepih oblek in zlat prstan. Hodil je s Skaarovo nabito denarico in jo je rad počasi in široko odpiral, kadar je plačeval. Edevart je odtod pisal domov, da je to pot videl več nego prej, veliko morje in nešteto pokrajin, razen tega dosti ljudi, mest in ladij. Lepe pozdrave vsem skupaj!

Tukaj na kristiansundskih cestah sta zopet naletela na Papsta, Žida z urami. Zdaj se je mudil tukaj. Bil je še isti posebež kot prej, prijazen in debel, s častitljivo brado in verižicami na prsih. Mestni urarji so ga pač pisano gledali, drugi ljudje pa ne, bil je znana prikazen in je prodal že nekatero uro visokim in nizkim, vsi so se spuščali v pogovor z njim, mladi fantje, trgovci in konzuli.

»Danes uro?« je vprašal Papst.

»Imam uro,« je odvrnil brodar Avgust.

Papst je smel pogledati Skaarovo uro, odprl jo je in rekel: »Dobra ura!«

»Na dvaindvajset rubinov,« je razlagal Avgust, »nemara ste jo nekaj vi sami prodali.«

Papst: »Ne spominjam se. Mogoče.« — Obrnil se je k Edevartu, vprašal ga je, kako se piše in odkod je in ga je spoznal: »Lansko leto si bil v Stokmarknesu na semnju, večkrat sem te videl. Ampak zelo si se spremenil, potegnil si se, odrasel si. Ti si nisi kupil ure?«

»Hotel sem počakati, dokler ne pridem v Bergen.«

»Nikar tega. Tam te bodo opeharili,« je menil Papst.

Brodar Avgust je vprašal: »Kaj zahtevate za izvrstno uro za mojega krmarja?«

Papst je segel v enega svojih žepov in potegnil dve uri na dan: »Izvrstno uro, pravite, brodar? Tule je izvrstna ura, in tule je tudi izvrstna ura. Prosim lepo, ogledajte si jo, na kotvo.«

Avgust jih je odprl, drugo za drugo, za ure je bil imeniten večak, in je rekel: »Po mojem je tale boljša.«

Papst je prikimal.

»To sem videl na prvi pogled,« je rekel Avgust, »po čem bi mi jo dali, zadnja cena?«

»Osem tolarjev.«

»Osem tolarjev — saj uganjate šale? Osem tolarjev, brodar bi to še utrpel, ali odkod vzemi krmar osem tolarjev!«

»Saj, v tem imate nemara prav,« je pri-trdil Papst.

Edevart je vprašal poparjen: »In druga ura, ali je tudi dobra ura?«

»Je, prav dobra.«

»Koliko stane ta?«

»To dam lahko za dvojno ceno, za šestnajst tolarjev.«

Tedaj sta oba tovariša zazijala. Avgust je rekel zmeden: »Dvojno ceno za preprostejšo uro, kako pa to?«

Papst mu je pomolil uro in rekel: »Poglejte to uro še enkrat, brodar, pa povejte svoje mnenje.«

Avgust je prijel uro, jo odprl in pogledal, ali zdaj je bil že opreznější: »Brez besede, to je dobra ura, to vidi vsako dete. Ampak da bi stala še enkrat več kot ona —«

Tedaj je izustil Papst čudovit izrek: »To je pa zavoljo gravure na pokrovu,« je rekel, »to je vse dražja gravura, ki se nikoli ne omane.«

»Gravura?«

»Gravura, gravura. In razen tega so v tej uri tri kolesca več kakor v oni, če hočete morda prešteti, brodar.«

Avgust je obtičal v kleščah. Ko je pustil štetje, je menil užaljen: »Kakor že bodi, Edevart, v Bergenu ti preskrbim izvrstno uro dosti boljši kup. Le nič se ne boj!«

Papst je vprašal: »Kdaj odrinete, brodar?«

»Pozneje, kadar zapiha večernik.«

Ločili so se in šli vsak svoja pota. Avgust je poizvedel za najboljši hotel v mestu in je šel tja. — »Rad bi te vzel s seboj,« je rekel Edevartu, »ampak obleke si še nisi kupil.« — »Jaz pojdem na ladjo,« je odgovoril Edevart, »da zamenjam Teodorja.«

Edevart je bil ves izpremenjen, imel je denarja v žepu, a nič dobre volje v prsih — dà, nekaj dni je bil ves zmeden od zaljubljenosti in klavrnosti, jed mu ni dišala, ves siv je bil in klapast, res kar ob tla je bil. Lahko bi ji pisal, pa ni vedel naslova, razen tega mu pero ni teklo, ona je bila gotovo mnogo spretnejša v pisanju pa bi se mu smejala. O, to doživetje na Fosenlandu! Mala Ragna od doma je zanj izginila, zdaj bi jo z lahkim srcem videl kot ljubico katerega drugega, to ga ne bi prav nič prizadelo, ovladalo ga je nekaj drugega mogočnejšega, čutil je, kakor da ga je naskočilo, zaskočilo.

Kaj storiti? O nadi ni govora, bodočnost je zaprta, nikoli več ne pride v ta zeleni zaliv po vode, Loviza Magreta Doppenova bo v svoji koči živela in umrla, samo misliti moreta drug na drugega. Lahko bi ji bil vtihotapil malo denarja v roko...

Nenadoma jo je primahal stari Papst kakor slučajno k nasipu in stopil na 'Galeba'. Bil je tako domač in prikupen, Edevart ga je rad videl.

»No — saj se mi zdi, da sem spet srečal svojega starega znanca,« je rekel Papst in je bil presenečen. »Kaj stanuješ tukaj?« — Kaj pa da mu je hotel zdaj Papst prodati uro, drugače sploh ni moglo biti, in Edevart je oživel in se je spustil v kupčijo. Papst mu je svetoval, izvedel je, koliko denarja ima Edevart vsega skup, in tedaj je menil Papst, da bi bili štirje tolarji tisto pravo za dobro uro. — »Poglej, tisto dobiš, ki sem ti jo danes pokazal!«